

چگونه گزارش اقدام پژوهی تهیه کنیم؟

اشاره

هنگامی که داده‌های اقدام پژوهی تان را جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل کردید، آماده تولید گزارش یافته‌های خود هستید. در انجام این کار توجه به دو سؤال اولیه مفید خواهد بود:

۱. برای چه کسی گزارش را می‌نویسید؟

۲. رهنمودها و ملزومات خاص برای نوشتن این گزارش چه هستند؟

در این مقاله به این امر مهم، یعنی تهیه گزارش اقدام پژوهی پرداخته شده است.

مقدمه

همان‌طور که می‌دانیم، هدف کلی گزارش پژوهش ایجاد ارتباط درباره اطلاعات علمی با فنی است. اگر پژوهشگر یا پژوهنده، پژوهشی را که انجام داده، به دنیای علم و سایر همکارانش گزارش نکند، مثل این است که اصلاً پژوهشی انجام نداده است. این گفته در مورد مقالات غیرقابل فهم نیز صادق است. پس، گزارش علمی قلب علم را تشکیل می‌دهد و ما می‌خواهیم با یادگیری شیوه درست نگارش، گزارش‌هایی تهیه کنیم که سازمان و چارچوب منظمی داشته باشد، ارتباط روشنی برقرار کند، و برای خواننده قابل فهم باشد. حال چگونه می‌توان به چنین هدفی دست یافت؟ جواب این است که از همان راهی که برای دستیابی به درجه بالاتری از تبخّر در هر کار مشکل در پیش می‌گیریم، یعنی از راه تمرین و تمرین بیشتر.

از سوی دیگر، اصل اساسی که در نگارش شرح

یک پژوهش باید از آن پیروی کرد، این است که گزارش باید هر جنبه‌ای از پژوهش را دربرداشته باشد، تا اینکه هر شخص دیگری بتواند تنها براساس گزارش تهیه شده، پژوهشی را که انجام داده‌اید، تکرار کند. اگر این کار ممکن نباشد، گزارش تهیه شده ناقص است. از سوی دیگر، پژوهنده نباید در تهیه گزارش، بیش از اندازه خود را درگیر جزئیات کند. در واقع، جنبه‌هایی از پژوهش را که به نظر پژوهنده مناسبی ندارند، نباید در گزارش درج کرد. بنابراین، به‌طور کلی، گزارش باید همه نکات مهم پژوهش را دربرداشته و در عین حال تا سرحد امکان موجز باشد. زیرا نوشته علمی مبتنی بر اقتصاد و صرفه‌جویی است.

علاوه بر این، پژوهنده باید در نگارش گزارش پژوهش از بکارگیری لغات قلمبه، زبان بسیار فنی، و عبارات اغراق‌آمیز پرهیز کند. در واقع، اگر بیان اندیشه‌ای با کلمات و عبارات ساده و روشن ممکن باشد، برای بیان آن نباید به کلمات و عبارات پیچیده و مبهم متوسل شد.

چارچوبی برای نوشتن گزارش اقدام پژوهی

در این بخش، چارچوب نوشتن گزارش اقدام پژوهی ارائه شده است. برای استفاده بهتر از این چارچوب، ابتدا سؤال‌ها یا رهنمودهای ارائه شده در هر قسمت را به دقت بخوانید. سپس جواب هر سؤال را جداگانه تهیه کنید. در مرحله بعد، جواب‌ها را بر

کلیدواژه‌ها:

اقدام پژوهی، پژوهش در عمل، گزارش پژوهش، تبادل اندیشه، ارتباط علمی

پایه هر قسمت به دنبال هم و به طور منطقی تدوین و تنظیم کنید. بدین طریق براساس پژوهشی که انجام داده‌اید، قادر خواهید بود گزارش مناسبی از اقدام پژوهی تان تهیه کنید.

ع صفحه اول

آیا عنوان، تاریخ و نام همکاران را در صفحه اول گزارش نوشته‌اید؟

ع فهرست مطالب

آیا جدول محتوا یا فهرست مطالب گزارش را تهیه کرده‌اید؟

ع مقدمه

- مطالعه شما بر چه موضوعی متمرکز بوده است؟
- دلیل اصلی انتخاب این موضوع برای مطالعه چه بوده است؟
- در این مطالعه برای یادگیری یا فهمیدن چه موضوعی تلاش کرده‌اید؟
- چه عوامل تجربی و ... باعث شده‌اند که شما به انجام این مطالعه علاقه‌مند شوید؟
- سؤال‌های اصلی مطالعه شما چه بوده‌اند؟

ع مطالعه پیشینه

- چه پیشینه‌ای درباره موضوع مورد مطالعه شما وجود دارد و چرا مطالعه آن برای درک موضوع اهمیت دارد؟
- تاکنون درباره موضوع مورد مطالعه شما چه مطالعاتی انجام شده‌اند؟
- به چه دلیل این مطالعات با موضوع مورد مطالعه شما ارتباط دارند؟
- مطالعه شما بین مطالعات انجام شده چه جایگاهی دارد؟

- چارچوب نظری مطالعه شما چیست؟ آیا نظریه یا نظریه‌هایی را که پژوهش (مطالعه) خود را بر پایه آن‌ها قرار داده‌اید، توصیف و معرفی کرده‌اید؟ در

چارچوب نظری، اصطلاحات و مفاهیم پایه و اصلی مطالعه خود را توضیح داده‌اید؟

- در مطالعه شما چه حیطه‌هایی بررسی می‌شوند؟
- منابع نظری و تجربی مربوط به مطالعه شما کدام‌اند؟

ع توصیف زمینه پژوهش (مطالعه)

- مطالعه در چه محیطی (مدرسه، کلاس درس، و ...) انجام شده و داده‌های آن از چه محیطی جمع‌آوری شده است؟

- آیا ویژگی‌های محیطی را که مطالعه شما در آن انجام شده است، توصیف کرده‌اید؟ این ویژگی‌ها می‌توانند شامل توصیف مدرسه، کلاس درس، برنامه درسی یا ... باشند.

- در کلاس درس بر پایه مطالعه شما چه فعالیت‌هایی انجام شده است؟

- در این مطالعه دانش‌آموزان در چه فعالیت‌هایی شرکت کرده‌اند؟

- چه کسانی در مطالعه شما مشارکت داشته‌اند و چگونه آن‌ها را انتخاب کرده‌اید؟

- در مطالعه شما روابط بین مشارکت‌کنندگان چگونه بود و بر پایه طرح مطالعه، نسبت به هم چه رفتاری داشتند؟

- مشارکت‌کنندگان در مطالعه شما، چه ویژگی‌های جمعیت‌شناختی داشتند؟

- در این مطالعه، اطلاعات از چه افرادی (والدین، معلمان، دانش‌آموزان، مدیر، راهنمایان و ...) جمع‌آوری شد و چگونه از صحت اطلاعات مطمئن شدید؟

ع جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها

- از چه رویکرد یا طرح پژوهشی (آزمایشی، مطالعه موردی، کیفی، کمی، و ...) برای مطالعه استفاده کردید؟

- به چه دلیل از این رویکرد یا طرح پژوهشی

اگر پژوهشگر یا پژوهنده، پژوهشی را که انجام داده، به دنیای علم و سایر همکارانش گزارش نکند، مثل این است که اصلاً پژوهشی انجام نداده است

پژوهنده نباید در تهیه گزارش، بیش از اندازه خود را درگیر جزئیات کند

استفاده کردید؟

- در این مطالعه، چه داده‌های مهمی را جمع‌آوری کردید؟

- از چه روش‌هایی (یادداشت‌برداری میدانی، مشاهده تدریس، پرسش‌نامه، دست‌نوشته‌های آموزشی معلم و ...) برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده کردید؟
- در چه زمان‌هایی از ابزارهای جمع‌آوری داده‌های پژوهش استفاده کردید؟

- چگونه از ابزارهای جمع‌آوری داده‌های پژوهش (مطالعه) استفاده کردید؟

- چگونه داده‌های جمع‌آوری شده را تجزیه و تحلیل کردید؟

- چگونه داده‌های تجزیه و تحلیل شده را تفسیر کردید؟

- چگونه صحت و درستی داده‌های جمع‌آوری شده را اثبات کردید؟

- چگونه برنامه‌زمانی اجرای پژوهش را تدوین و تنظیم کردید؟ برنامه‌زمانی را از ابتدا تا انتهای مطالعه به ترتیب بنویسید.

ع یافته‌ها

- چه چیزی از انجام این مطالعه یاد گرفتید؟
- یافته‌های اصلی مطالعه شما چه بودند؟
- آیا شواهدی را که از یافته‌های مطالعه شما حمایت می‌کنند، ارائه کرده‌اید؟
- آیا یافته‌های مطالعه را همراه با شواهد آن به‌طور منطقی طبقه‌بندی، تفسیر و تدوین کرده‌اید؟

ع محدودیت‌ها

- آیا مطالعه شما محدودیت‌هایی داشته است؟
- اگر کسی بخواهد مطالعه شما را از نو انجام دهد، چگونه باید آن محدودیت‌ها را دفع کند؟

ع توصیه‌ها

- چگونه سایر همکاران آموزشی شما می‌توانند از مطالعه‌ای که انجام داده‌اید، استفاده کنند؟
- از انجام این مطالعه چه احساسی به شما دست داد؟
- چه پیشنهادهایی برای سایر همکارانی دارید که می‌خواهند از یافته‌های مطالعه‌ای که انجام داده‌اید استفاده کنند؟
- این مطالعه چه علاقه‌هایی را در شما ایجاد کرد؟
- از یافته‌های مطالعه شما چه کسانی سود می‌برند؟

- آیا از مطالعه شما می‌توان در سایر شرایط یا موقعیت‌ها استفاده کرد؟

- آیا در انتهای مطالعه به سؤال یا فرضیه جدیدی رسیدید؟ در صورت مثبت بودن، آن سؤال یا فرضیه چه بود؟

- چگونه می‌خواهید این مطالعه را بر پایه سؤال یا فرضیه جدید مجدداً اجرا کنید؟

ع بحث و نتیجه‌گیری

- آیا خلاصه پژوهش و نتایج آن را نوشته‌اید؟
نکته: وظایف اصلی این بخش، تفسیر نتایج مطالعه و ارتباط دادن این نتایج با بررسی‌های دیگر است. تفسیر تلاشی است برای تبیین نتایج با نظریه‌ای که شاید وجود داشته باشد. اگر فرضیه از یک نظریه عمومی اقتباس شده باشد، در آن صورت تأیید فرضیه موجب استحکام بیشتر نظریه می‌شود و پیوستگی یافته‌ها با نظریه کلی‌تر هم به‌وسیله آن فرضیه مورد تأیید قرار می‌گیرد. اگر یافته‌ها مخالف فرضیه باشند، در آن صورت تبیین تازه‌ای لازم است تا اینکه بتوانید فرضیه جدید و متفاوتی مطرح کنید. یا شاید بتوان فرضیه ناقص را اصلاح کرده و آن را با نتایج به‌دست آمده سازش داد، و بدین ترتیب برای آزمون بعدی فرضیه‌ای اقامه کرد. برای ایجاد ارتباط میان نتایج یک مطالعه و مطالعات دیگر، ممکن است مجدداً به بررسی پیشینه موضوع نیاز باشد. وقتی نتایج بررسی کنونی را همراه با نتایج بررسی‌های دیگر در نظر می‌گیرید، ممکن است بینش تازه‌ای در شما ایجاد شود؛ بینشی که احتمال دارد در سایه آن تکه گمشده را پیدا کنید و گره از کار بسته‌ای بگشایید.

ع منابع

- آیا فهرست منابع مورد استفاده در مطالعه را تنظیم و تدوین کرده‌اید؟

ع پانوشته‌ها

- آیا پانوشته‌های ضروری را نوشته‌اید؟

ع پیوست‌ها

- آیا سؤال‌های مصاحبه، پرسش‌نامه، و ... را که با استفاده از آن‌ها داده‌های مورد نیاز مطالعه جمع‌آوری شده‌اند، در پیوست گزارش ارائه کرده‌اید؟

* منابع

1. Costello, patrich. J.M. (2007). Action Research. New York. Continuum.
2. Short, Kathy. (2004). Writing a Report of Action Research / Teacher Reseach. Retrieved September 14, 2013, From [http:// Uaco. arizona. edu / Short / Syllabi / Research %20 Format. Pdf.](http://Uaco.arizona.edu/Short/Syllabi/Research%20Format.Pdf)
3. مک گوئیگان، اف. جی. (۱۳۷۷). روان‌شناسی آزمایشی: روش‌های تحقیق. ترجمه امیر خطیبی. مرکز نشر دانشگاهی تهران. (سال انتشار اثر ۱۹۹۰).